

ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ (Ιανουάριος 2007)

Συγγραφέας: ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Η Βουλή έχει κινήσει ως γνωστόν τη διαδικασία μίας νέας αναθεώρησης του Συντάγματος, της τρίτης κατά σειράν από της ισχύος του. Το ερώτημα που γεννάται είναι γιατί προτείνεται η νέα αναθεώρηση των διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος; Ποιος είναι ο στόχος της; Υπήρξε ικανός χρόνος εφαρμογής του Συντάγματος από της τελευταίας αναθεωρήσεώς του, το 2001, ώστε να διαπιστωθούν δυσλειτουργίες, οι οποίες οφείλουν να θεραπευθούν με νέα πρωτοβουλία του συνταγματικού νομοθέτη;

Μήπως με τη μέχρι σήμερα διατύπωση του άρθρου 24 και των παρ. 3 και 4 του άρθρου 117 του συντάγματος η νομολογία συνήντησε δυσχέρειες για τη θωράκιση της περιβαλλοντικής προστασίας, όπως αυτή προβλέπεται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία; Μήπως τέλος ο εκτελεστικός για την προστασία του περιβάλλοντος νόμος 1650/1986, όπως εν τω μεταξύ έχει επανειλημμένως τροποποιηθεί, δεν έχει υλοποιηθεί πλήρως εξ αιτίας ατελούς διατυπώσεως του άρθρου 24;

Στα προαναφερθέντα ερωτήματα δυσκολεύομαι να δώσω καταφατικές απαντήσεις και να επισημάνω νομικά κενά στη διατύπωση των επιμάχων διατάξεων. Αποτελεί κοινόν τόπον, ότι το Σύνταγμα θεωρείται το νομικό θεμέλιο του κράτους και ότι είναι προϊόν, ως επί το πλείστον, συμβιβασμού των διαφόρων υποστηριζομένων απόψεων και συμφερόντων μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, που εκφράζουν την κοινωνία. Πιστεύω, ότι συμβιβαστική αντίληψη επεκράτησε και στη διατύπωση του άρθρου 24 κατά τη διαδικασία της συνταγματικής αναθεωρήσεως το 2001.

Η προστασία του περιβάλλοντος θεωρείται ως προστασία εννόμου αγαθού, ώστε να κατοχυρωθεί η διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και κατά συνέπεια η διαίωνιση του γένους των ανθρώπων στον πλανήτη Γη. Με την αναθεώρηση του 2001 διετυπώθη η αρχή, ότι το κράτος έχει υποχρέωση να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Επίσης, ότι η σύνταξη Δασολογίου συνιστά υποχρέωση του κράτους, παραλλήλως με την υποχρέωση για

σύνταξη Εθνικού Κτηματολογίου. Τέλος, προσετέθη ερμηνευτική δήλωση παρά πόδας του άρθρου για το τι καλείται δάσος ή δασικό οικοσύστημα, με κύριο σκοπό ο ορισμός του να μην αποτελεί αντικείμενο ελεύθερης από το δικαστή κρίσεως.

Οι ανωτέρω πρωτοβουλίες είναι πασιφανές ότι ελήφθησαν για την κατά το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο επανειλημμένως συνεκρούετο με αυτό των ιδιωτών. Η εν τω μεταξύ πάροδος του χρόνου δεν έδειξε δυσλειτουργίες από τη νέα ενισχυμένη διατύπωση του άρθρου 24 και σε κάθε περίπτωση δεν εγένετο αντιληπτό, ότι υστερούσε η περιβαλλοντική προστασία σε σημείο που να απαιτούσε κάποια σοβαρή συνταγματική τροποποίηση σε πρώτη ευκαιρία.

Η προτεινόμενη σήμερα αναθεώρηση των άρθρων 24 και 117 παρ. 3 και 4 φέρεται ότι εκκινεί από την αρχή της θωρακίσεως της προστασίας του περιβάλλοντος, η οποία θα εγγυάται τόσο την αειφόρο ανάπτυξη όσο και την καλύτερη ποιότητα ζωής για τους πολίτες, όπως ρητώς αναφέρεται στη διανεμηθείσα Εισηγητική Εκθεση της προτάσεως της Ν. Δημοκρατίας για την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος. Κύριο σημείο αναφοράς της προτεινομένης αναθεωρήσεως είναι το νομικό καθεστώς της προστασίας των δασών.

Στο συμπέρασμα τούτο οδηγούμεθα από το σημείο εκείνο της Εισηγητικής Εκθέσεως, το οποίο υπογραμμίζει ότι «η νομολογία ερμηνεύοντας το άρθρο 24 σε συνδυασμό με το άρθρο 117 παρ. 3 και κάνοντας σημαντική προσπάθεια για να περισώσει το δασικό πλούτο της χώρας, είχε οδηγηθεί σε ορισμένες περιπτώσεις σε ανελαστικές παραδοχές σε ό,τι αφορά τις δασικές εκτάσεις, που παραγνώριζαν πραγματικές καταστάσεις διαμορφωμένες εδώ και δεκαετίες, μην εξυπηρετώντας πάντοτε το δημόσιο συμφέρον με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και καταλήγοντας συχνά σε ανεπιεικείς λύσεις». Με βάση λοιπόν το σκεπτικό αυτό, η πρόταση καταλήγει ότι απαιτείται διαρθρωτική παρέμβαση στα άρθρα 24 και στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 117. Ομολογείται μάλιστα, ότι η αναθεώρηση αυτή κρίνεται αναγκαία, προκειμένου η νομολογία να αντιμετωπίζει διαφορετικά ακραίες καταστάσεις, χωρίς όμως οι τελευταίες να προσδιορίζονται. Ποιες είναι; Με ποια κριτήρια θεωρούνται ακραίες;

Πιστεύω, ότι οι μέχρι σήμερα υφιστάμενες συνταγματικές διατάξεις

συγκροτούν καθεστώς αρκούντως προστατευτικό για τα δάση της χώρας μας, μολονότι το καθεστώς αυτό έγινε πιο ελαστικό με την αναθεώρηση του 2001. Συγκεκριμένα, η δυνατότητα μεταβολής του προορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων για αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη χρήση προς εξυπηρέτηση της εθνικής οικονομίας, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον, καταλαμβάνει και τα ιδιωτικά δάση, για τα οποία προηγουμένως υπήρχε απόλυτη, χωρίς εξαίρεση, προστασία. Στο σημείο τούτο οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι ρόλο θεματοφύλακος του δασικού πλούτου διεδραμάτισε το Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τις αποφάσεις του, με τις πράξεις της επιτροπής αναστολών, καθώς και με τις γνωμοδοτήσεις του κατά την επεξεργασία των προεδρικών διαταγμάτων.

Μου γεννάται λοιπόν, όχι αδικαιολόγητα, η υποψία, ότι επερχόμενη συνταγματική αναθεώρηση των άρθρων 24 και 117 παρ. 3 και 4 επιδιώκει να ανατρέψει το καθεστώς της περιβαλλοντικής προστασίας, όπως τούτο ισχύει σήμερα, καθ' όσον προτείνεται, η δασική προστασία να καλύπτει του λοιπού μόνον δάση και δασικές, που υπήρχαν κατά την 11η Ιουνίου 1975, χρονολογία της θέσεως σε ισχύ του Συντάγματος. Με τον τρόπο αυτό συρρικνώνεται η συνταγματική προστασία των δασών, αφού για τη θεμελίωση του δασικού ή μη χαρακτήρα μίας εκτάσεως δεν θα μπορούν πλέον να λαμβάνονται στοιχεία προγενέστερα του χρόνου αυτού, π.χ. αεροφωτογραφίες του έτους 1940.

Επιπλέον προτείνεται η δυνατότητα μεταβολής του προορισμού των δασικών εκτάσεων, με την ταυτόχρονη διασφάλιση όρων καλύτερης διαβίωσης, και στις περιπτώσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού της χώρας (βλ. παρ. 2 του άρθρου 24), ώστε να θεωρείται δεδομένη η συνδρομή δημοσίου συμφέροντος. Με την πρόταση αυτή όμως ανοίγει ο δρόμος για ικανοποίηση αιτημάτων εκατοντάδων οικοδομικών συνεταιρισμών, οι οποίοι από δεκαετιών ασκούν πίεση στις εκάστοτε κυβερνήσεις για να επιτύχουν ανοικοδόμηση σε δασικές εκτάσεις. Η πρόταση αυτή έρχεται εξ άλλου σε αντίθεση με την προστατευόμενη αρχή της βιωσίμου αναπτύξεως, η οποία επιβάλλει τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος για τις επόμενες γενεές.

Τέλος, ας μη λησμονούμε την Αγία Γραφή, σύμφωνα με την οποία «ο Θεός έθετο τον άνθρωπον εν τω Παραδείσω εργάζεσθαι και φυλάσσειν» (Γεν. Β' 15), δεδομένου ότι στο φυλάσσειν περιλαμβάνεται και το προφυλάσσειν από αφανισμού παν είδος

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysis.org.gr>

φυτών ή ζώων. Επομένως ο άνθρωπος κατεστάθη ως πιστός οικονόμος και φρόνιμος (Λουκά IB' 42) να διαχειρίζεται τα του οίκου του, «όστις ουκ εστίν δικός του, αλλά του Δημιουργού». Ως καλός δε οικονόμος να διατηρεί την ισορροπία εν τη Κτίσει, να παρεμβαίνει επί καλώ, να αποτρέπει καταχρήσεις και να απαγορεύει καταστροφάς.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» στις 21 Ιανουαρίου 2007, σ. 51.